

ADANA'NIN VALİSİ: SÜLEYMAN BAHRİ PAŞA (1898-1908)

Yurdal DEMİREL•

Özet

Süleyman Bahri Paşa, 1846 yılında Muş'ta doğmuştur. Muş'un ileri gelen ailelerinden biri olan Alaaddin Paşa sülalesinden Hacı Hurşit Bey'in oğludur. 1898 yılında Vali Hüseyin Hilmi Paşa'dan sonra Adana Valiliğine tayin edilmiştir. Şuray Devlet Tanzimat Dairesinde aza olarak görev yaparken Adana Valiliği'ne tayin edilen Süleyman Bahri Paşa, 1898-1908 yılları arasında on yılı aşkın bir süre bu görevde bulunmuştur.

Süleyman Bahri Paşa, merkezi idareyle olan ikili ilişkilerinin iyi olması dolayısıyla Adana'da önemli hizmetlere imza atmıştır. Yaptıkları ile Adana'nın geçmişten günümüze kadar geçen süre içerisinde idarî tarihinde en önemli isimlerden biri olmayı başarmıştır.

Süleyman Bahri Paşa, Eğitim alanında önemli bir hizmet olarak Hamidiye Sanayi Mektebi'ni açmış, bu mektep sayesinde değişik alanlarda Adana'ya hizmet veren birçok usta yetişmiştir. Adana'da değişik imar faaliyeti çalışmalarına da çok büyük önem vermiştir. Seyhan Nehri kıyısında halen hizmet veren Adana Devlet Hastanesi o dönemde Millet Hastanesi adıyla inşa edilip hizmete girmiştir. Millet Bahçesi adıyla bir park düzenlenip halkın kullanımına sunulmuştur. Seyhan Kaymakamlığı olarak hizmet veren ve şehrin sembol yapılarından olan tarihi Vali Konağı ve Kuruköprü Meydanı olarak bilinen meydanın ilk düzenlemesi de Süleyman Bahri Paşa döneminde yapılan imar faaliyetlerindedir.

Anahtar Kelimeler: *Abdülhamit, Maârif, İmar, Adana, Süleyman Bahri Paşa.*

• Müdür, 23 Nisan İlkokulu Kızıltepe/Mardin, yurdaldemirel@gmail.com

Süleyman Bahri Paşa'nın mülki görev olarak Beyoğlu Mutasarrıflığını müteakiben, Üsküdar Mutasarrıflığı, Priştine Mutasarrıflığı, Denizli Mutasarrıflığı ve Mamuretülaziz Vilayeti Valiliği görevlerinde bulunmuştur. Ayrıca 29 Mart 1896 tarihinden itibaren iki yıla yakın bir süre Şura-yı Devlet Azalığı yapmıştır.

Süleyman Bahri Paşa, 7 Mart 1898 tarihinde Adana Vilayeti Valiliği'ne tayin edilmiştir. 1898-1908 yılları arasında on yıl gibi uzun bir süre bu görevde kalmıştır. Süleyman Bahri Paşa, bu sürede “merkezi idareyle” olan ikili ilişkilerinin iyi olmasından dolayı Adana'da başta imar, eğitim ve sağlık alanında yaptığı çalışmalarla adını şehrin idari tarihine unutulmamak üzere yazdırmıştır.

En uzun süreli görevi olan Adana Valiliği sırasında bu şehri ve bu şehrin insanını çok sevmiş, bu şehirden bir türlü kopamamıştır. Vefat etmeden önce mezar taşına “Adana Valisi” yazılmasını vasiyet etmiştir.

KAYNAKÇALAR

1.Arşiv Kaynakları

1.1.Başbakanlık Osmanlı Arşivi*

1.1.1. Bâbıâlf Evrak Odası (BEO)

1.1.2. Dahiliye Nezâreti Evrakı

1.1.2.1. Dahiliye Nezâreti Mektubi Kalemî (DH. MKT.)

1.1.2.2. Dahiliye Sicil-i Ahval Defterleri (DH. SAİD.)

1.1.3. İrade Tasnifi

1.1.3.1. İrade Dâhiliye (İ.DH.)

1.1.3.2. İrade Hariciye (İ.HR.)

1.1.3.3. İrade-i Hususiye (İ. HUS.)

1.1.4. Şura-yı Devlet

1.1.4.1. Şura-yı Devlet Evrakı (ŞD.)

1.1.5. Yıldız Tasnifi

1.1.5.1. Yıldız Sadaret Resmî Maruzat Evrakı (Y.A.RES.)

1.1.5.2. Yıldız Esas Evrakı (Y.EE.)

1.1.5.3. Yıldız Perakende Evrakı Umumi (Y.PRK.UM.)

2-Gazete ve Mecmualar*

Umur-u Nafia ve Ziraat Mecmuası

3-Salnâmeler

Adana Vilâyeti Salnâmesi, 1318/1900.

....., 1320/1902.

4-Araştırma ve İncelemeler

AKTÜRE, Sevgi, *19. Yüzyıl Sonunda Anadolu Kenti Mekansal Yapı Çözümlemesi*, Ankara, 1981.

BAYRAKTAR, Hilmi, “Kırım ve Kafkasya’dan Adana Vilayeti’ne Yapılan Göç ve İskânlar (1869–1907)”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 22, Konya, 2007. s. 405-435.

.....; “Girit’ten Adana Vilayeti’ne Yapılan Göç ve İskânlar”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, S. 172, Ocak-Şubat 2008, s. 129-144.

ÇADIRCI, Çadırcı, *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapıları*, TTK Yay., Ankara, 1991,.

....., “Meşrutiyet’ten Cumhuriyet’e Kadar Ülke Yönetimi”, *Tanzimat Sürecinde Türkiye Ülke Yönetimi*, İmge Kitabevi, Ankara, 2007, s. 209-229.

ERDEM, Sevim, Sultan II. Abdülhamit Devri (1876-1908) Osmanlı Devleti’nde Bayındırlık Faaliyetleri, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yayınlanmamış Doktora Tezi*, Elazığ, 2010.

GEZİCİ, Aytekin, “Valilerin İbretlik Sonları”, <http://www.adanamedya.com/valilerin-ibretlik-sonlari-51277h.htm> (20/05/2015).

KIRMIZI, Abdulhamit, Abdülhamid’in Valileri: *Osmanlı Vilayet İdaresi*, 1895-1908, Klasik Yay., İstanbul, 2007.

....., *Avlonyalı Ferid Paşa Bir Ömür Devlet*, Klasik Yay., İstanbul, 2014.

TORAMAN, Ömer, Tanzimat’ın Yurtluk-Ocaklık ve Hükümet Sancaklarda Uygulanması (1839-1864), *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Elazığ, 2010.

YAZICI, Nesimi, “Tanzimat’ta Haberleşme ve Kara Taşımacılığı”, *OTAM*, S.3, Ankara, 1992, s. 333-377.

YAZICI, Nurcan, “Trabzon Örneğinde Tanzimat’tan Cumhuriyet’a Hükümet Konağı Binaları”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.1, S.5, 2008, s. 943-959.